

Løgtingslóg nr. 13:

Býarskipanir og byggisamtyktir

Løgtingslóg nr. 13 um býarskipanir og byggisamtyktir frá 1956 átti (við broytingum) at verið endurskoðað, soleiðis, at lógin partvíst verður rættað og partvíst fær nýggjar tíðarhóskandi greinar og partar skrivar Høgni Larsen, arkitekt og býarplanleggjari m.a. í Sjóarmið í dag

Í flestu londum finnst skipanir á ymskum stigum — ríkisskipanir, regi-ónsskipanir og kommunuskipanir. Á hvørjum stigi er ein partur av hvørji skipan ein meira ella minni «fysisk» skipan, har roynt verður at skipa so fyrri, at býar- og bygðavækturin og teir trupuleikar, ið standast av hesum vøkstri, verða greiddir á skynsaman hátt.

Skal væla heildarúrlit fáast er neyðugt, at gott samband er millum tey ymsku stigini, og at tær lógir, ið hesar «fysisku» skipanir stiga seg til, eru tíðarhóskandi og greiðar.

Í Føroyum tørvar okkum tey hægri «fysisku» skipanarstigini. Hetta er stórt spell, tá hugsað verður um okkara serstakliga góðu møguleikar at samskipa innan hetta okið, og kundi hetta verið eitt frálíkt evni at umrøtt í serstakari grein. Tó vil eg í hesi grein halda meg til kommunustigið av tí, at vit í Føroyum hava skipanir á hesum stigi, nevniliga býarskipanir og byggisamtyktir.

Ein náttúrlig byrjan kundi fyrst og fremst verið at lýst munin millum hesi bæði orðini ella «begrebini» tó soleiðis, at bert høvðesskilnaðurin kemur fram.

Í fleiri býarskipanum og byggisamtyktum stendur soleiðis:

Endamálið við býarskipanini er at áseta høvðureglur fyri útbygging av kommununi.

Býarskipanin samskipar tey ymsku áhugamálini, tó soleiðis at framtíðar broytingar kunnu fremjast á tekniskum — økonomiskum skilgøðum grundarlagi, samstundis sum umhvørvið verður virt.

Tað stendur víðari:

Endamálið við byggisamtyktini er at áseta

gjørlari reglur fyri framtíðar bygging á teimum ymsku nýtsluøkjunum, sum tilskilað er í býarskipanini.

Løgtingslóg nr. 13 um býarskipanir og byggisamtyktir frá 1954 er eisini í høvðusheitinum bytt í tveir partar. Ein stytri partur, ið greiður frá um býarskipanir og síðani annar longri, og greiðir frá um byggisamtyktir.

Innihaldið í eini býarskipan mótvægis eini byggisamtykt er sambært lógávu eisini ymskt. Sum dømi kann nevast, at har býarskipanin hevur 5 partar, ið helst skulu uppfyllast, hevur byggisamtyktin 19 partar.

Í hesi sømu lóg gr. 6, 1. partur stendur m.a. soleiðis um byggisamtyktir:

«Áðrenn uppskot um byggisamtykt verður sent landsstýrinum, skal tað verða lagt fram í minsta lagi 3 vikur til alment eftirlit á einum fólki atkomiligum staði. Kommunan skal frammanundan á vanligan hátt kunngerá, at byggisamtyktin er framlögð til eftirlits, og kunngerðin skal skila til, hvørt okið tað er, ið uppskotið umfar. Møtmáli móti uppskotinum, og broytingaruppskot mega verða send kommunustýrinum, áðrenn 3 mánaðir eru lidnir frá kunngerðardegnum.»

Haráfturimóti stendur onki um framlegu av býarskipanum og finnst so stutt ikki lógarkrav fyri, at hesar verða framlagdar.

Ein annar týðningarmikil lógarskilnaður er ognartøkuretturin. Í gr. 12, 1. partur framgongur tað tíðliga, at tað bert er byggisamtyktin og ikki býarskipanin, sum gevur heimild til ognartøku. Í tí partinum í lógini, sum víðger býarskipanir verður orðið ognartøka ikki nevnt.

Hetta er í stuttum sambært lógávu høvðesskilnaðurin á býarskipanum og

byggisamtyktum og er hann lættur at skilja. Men tíverri er henda sama lóg ikki eins lætt at skilja, um hon verður lisin at enda.

Orðaskifti um býarskipanir og byggisamtyktir

Í síðstu grein í lógávu nr. 26, 2. partur stendur soleiðis:

Har tað í lógávu orðið «býarskipan» hevur verið nýtt, skal orðið «byggisamtykt» verða nýtt í staðin fyri ella javnbjóðis ti, tá ið lógávan ikki skiliga tilskilar annað.

So er spurningurin, har í lógávu lógávan ikki skiliga tilskilar annað. Men er tað heilatið móguligt, at «begrebið» byggisamtykt, sum bæði í innihaldi og lógarliga hevur so stóran skilnað í mun til «begrebið» býarskipan kann verða nýtt í staðin fyri ella javnbjóðis hesum?

Í øllum føri vil eithvørt arbeiði, ið stigar seg til eina ikki fullfiggjaða og/ella misskiljandi lógávu hava móguleika fyri at vera merkt av hesum.

Hetta er ein av grundunum til, at eg haldi, at lögtingið átti at endurskoðað hesa lógávu.

Onnur grundin er, at lógávan í dag átti at umfata aðrar tíðarhóskandi partar, sum móguliga ikki vóru frammi í tíðini í 1954.

Í Noregi, Svøríki og Finnlandi, hevur leingi verið arbeiðt við uppskotum til lógarbroytingar innan lógávu ið við fyrivarni kunnu sammetast við lögtingslóg nr. 13.

Í Danmark er nýggj lógáva komin í gildi, tann

sonevnda «kommunuplanlov» frá 1979. Hendan lógávan verður av hinum norðanlondunum mangan nýtt sum fyrmynd bæði á ein og annan hátt, men er tað serstakliga gr. 6 í lógávu, ið oftast verður umrødd.

Í hesi grein stendur soleiðis:

«Inden udarbejdelse af et forslag til kommuneplan skal kommuneplanstyrelsen offentliggøre en kortfattet redegørelse om hovedspørgsmål og planlægningsmuligheder i det forestående planlægningsarbejde.

2. partur Samtidig med offentliggørelsen sendes redegørelsen til miljøministeriet og amtsrådet og indenfor hovedstadsområdet tillige til hovedstadsrådet.

3. partur. Kommunalbestyrelsen skal forestå en oplysningsvirksomhed med det foremål at fremkalde en offentlig debat om planlægningsens målsetting og nærmere indhold.

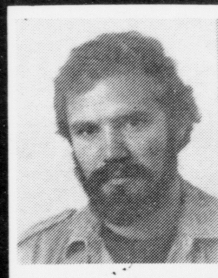
Ofta verður tikið til, at vit liva í einum demokratiskum samfelag. Um so er, so átti lógávan helst eisini at veri demokratisk.

Men, sum áður nevnt í hesi grein, so hevur borgarin innan tey ymsku býarskipanar- og/ella byggisamtyktarøkini bert móguleika fyri at siga sína hugsan og móguliga gera seg galdandi eftir, at uppskot til byggisamtykt er fingið til vega. (Sí gr. 6 í partur í lóg nr. 13). Hetta skerjir í sær sjálvum tann sjálvsagda rættin hjá borgaranum, nevniliga at vera við til at ávirka og skapa tað umhvørvi, hann nú einaferð er komin at liva í.

Tað er ongin ivi um, at slík lógargrein, sum nevnd er í donsku kommunulógávu frá 1979 eigur at vera við í nýggjari býarskipanar- og byggisamtyktarlóg, sum henda verður endurskoðað.

sjónarmið

Høgni
Larsen
arkitekt
m.a.a. og
býarplan-
leggjari
skrivar

Hetta setir nýggj krøv til politikkararnar og teknikkararnar, ið fáa planirnar til vega. Møguliga verður eisini longt um «planlegningsprocessina» samstundis sum kommunan eisini í minni mun verður ávirkað figgarliga, men kortini man hetta vera beinasta leiðin at ganga.

Eisini átti lógávan at gjørt greitt nær og í hvussu stórum tíðarbilum eitt kommunustýri hevur skyldu til at endurskoða býarskipanir og/ella byggisamtyktir sínar. Tað kundi sjálvandi verið av stórum áhuga fyri tann einstaka borgaran.

Tíverri verður einki nevnt um hetta í lógávu, men haráfturimóti verður tíðliga greitt frá, hvørjar atgerðir landsstýrið hevur heimild til at seta í verk mótvægis kommununum, tá landsstýrið hevur hug at broyta ella at víðka eina býarskipan ella byggisamtykt.

Óg her stingur spurningurin seg uppáftur, hvussu skal ein í veruleikanum skilja «begrebini» býarskipan og byggisamtykt.

Eftir mini metan skulu tey ikki bert skiljast út frá tí, ið skrivað stendur í endamálinum í byrjanini av hesi grein, men haldi eg tað vera av størsta týðningi, at fyrst og fremst limirnir í bygðaráðunum og harnæst kommunuteknikkarnir og fólkið sum heild skilur býarskipanina og byggisamtyktina sum eina «process», eina mynd, sum kann og skal broytast eftir tíðarinnar krøvum.

Tíverri gevur lóg nr. 13 við síni núverandi orðing og sínum tøvandi parafráffum og pørtum eina heldur dikterandi og ov bindandi mynd av «begrebunum».

Annar spurningur, ið eisini átti at verið tikið upp í samband við móguliga endurskoðan av lóg nr. 13 er tann figgarliga planleggingin hjá kommununum.

Eins og í Føroyum eru tær skipanir, sum við fyrivarni kunnu sammetast við føroysku býarskipanir og byggisamtyktir í Danmark, Svøríki og

Finlandi einans «fysiskar» skipanir. Hetta er rætt sambært lógávu nr. 13 í hesum londum.

Í Noregi er haráfturimóti endamálið sambært lógávu nr. 13 at samskipa fysisku, figgarliga og socialu planirnar í kommununi.

Ein grundin til henda skilnað er, at í Danmark, Svøríki og Finlandi eru kommunurnar vanliga nógv størri enn í Noregi, og verður tað tí í hesum kommunum roknað sum neyðugt, at hvør «sektor» sær fremur sína egna planlegging. Tað verður tó tilskilað í lógunum, at samstarv eigur at vera innan teir ymsku «sektorarnar».

Kommunurnar í Noregi kunnu í stóð á mangan hátt beinleiðis sammetast við føroysku kommunurnar.

Tað kundi hugsast, at tær føroysku Býarskipanir og byggisamtyktir innar høvdu verið merktar av størri realisnu um socialu og figgarliga mál kommununum komu við í myndina.

(Tó átti Tórshavnar kommuna við síni størleika at komið undir aðrar treytir).

Byggireglugerðir

Í lögtingslóg frá 24. mai 1974 um broyting í lóg um býarskipanir og byggisamtyktir fær landsstýrið heimild til við gildi fyri allar kommunur at útvega eina serliga byggireglugerð.

Endamálið við slíkari byggireglugerð skuldi í høvðusheitinum verið at áseta krøv til bygningar og hús soleiðis, at hesi verða trygg og góð at nýta. Ein slík byggireglugerð, sum inniheldur generellar ásetingar fyri alla bygging í Føroyum hevði verið ein stór hjálp hjá øllum føroyskum kommunum, og fleiri av núverandi lokalam býarskipanum og byggisamtyktum eru gjordar við tí fyrri eyga, at slík reglugerð fór at koma í nærmastu framtíð. Fyri kommunurnar skuldi ein slík reglugerð verið eitt amboð, sum tann lokala býarskipanin

Framhald á síðu 11